

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SOCIOLOGIJO

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA, 2016

ANETA CURAVIĆ

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SOCIOLOGIJO

DIPLOMSKO DELO

Francesco Petrarca v 21. st. – humanizem v času Facebooka

Študijski program:
SOCIOLOGIJA
Dvodisciplinarni program 1. stopnje

Mentor: doc.dr. Igor Škamperle

LJUBLJANA, 2016

ANETA CURAVIĆ

ZAHVALA

Rada bi se zahvalila mentorju doc.dr. Igorju Škamperletu za pravilno usmerjanje in koristne informacije.

Posebna zahvala pa gre moji družini, ki me je vsa ta leta podpirala in mi omogočila študij.

POVZETEK

Humanizem se razvije v Italiji, kot gibanje maloštevilnih intelektualcev in postavi v ospredje razvoj modernega človeka. Pojavijo se nove oblike izražanja, ki postanejo pomembna samopredstavitvena sredstva. Pisma, biografije slavnih moža in avtobiografij postavijo človeka v samo ospredje. Vprašanje, ki me je vodilo skozi mojo diplomsko nalogo je bilo: kaj je ostalo od humanizma v našem globaliziranem svetu, kjer na različnih socialnih omrežjih, razstavljamo naša zasebna življenja. Francesco Petrarca vpelje v poezijo novo dimenzijo časa, ki ni pojmovan kot Dantejeva pot iz pekla v univerzalno dimenzijo nebes, ampak čas vezan na bolečo preteklost, ki je več ni, in, ki je z negotovim pogledom usmerjen v prihodnost. Pustil nam je ogromno zapiskov iz njegovega privatnega življenja, kot da bi nam povedal, da sta književnost in poezija bolj vitalni od samega življenja. Elemente časovne minljivosti najdemo tudi med uporabniki facebooka in ostalih družbenih omrežjih, kjer vsakodnevno sidramo našo identiteto z objavljanjem trenutkov našega privatnega življenja. Že samo dejstvo, da ne obstaja avtomatičen izbris pokojnih uporabnikov, lahko rečemo, da so facebook in ostala socialna omrežja odgovor na našo globoko nujno po večnosti.

Ključne besede: Renesansa, Humanizem, Facebook, socialna omrežja, Francesco Petrarca, čas, minljivost, ljubezen

SUMMARY

Humanism was developed in Italy, as the movement of a few intellectuals and placed in the forefront of the development of modern man. New forms of expression were introduced which became an important means of self-presentation. Letters, biographies and autobiographies of famous people put a man in the forefront. The question that led me through my thesis was: what remains of humanism in our globalized world, where various social networks exhibit our private lives. Francesco Petrarch introduced into poetry a new dimension of time, which is not conceptualized as Dante's journey from hell in the universal dimension of the heavens, but the time is bound to a painful past, which is no longer, and with an uncertain view of the future. He left us many notes from his private life, as if to tell us literature and poetry are more vital than life itself. Elements of the transience of time can also be found among users of Facebook and other social networks, where moments of our private life are published daily in an effort to anchor our identity. The fact that there is no automatic deletion of the deceased user in online social networks such as Facebook is perhaps a direct response to our innate desire for eternal being.

Keywords: Renaissance, Humanism, Facebook, social networks, Francesco Petrarch, time, transience, love

KAZALO VSEBINE

1. UVOD	5
2. RENESANSA	6
3. HUMANIZEM	8
4. RENESANČNI ČLOVEK	9
5. FRANCESCO PETRARKA.....	11
6. NOVA DIMENZIJA ČASA V PETRARKI	13
7. LJUBEZEN V ČASU FACEBOOKA	21
8. NESMRTNOST V ČASU FACEBOOKA	22
9. AKTUALNOST PETRARKE.....	24
10. ZAKLJUČEK	26
11. VIRI IN LITERATURA	27

KAZALO SLIK

Slika 1: Imbalzamirana Petrarkova Mačka.....	21
--	----

1. UVOD

Vprašanje na katero bom skušala odgovoriti v svoji diplomski nalogi je: kaj je ostalo od humanizma v našem globaliziranem svetu, kjer igrata odločilno vlogo v odnosih in medsebojni komunikaciji splet in socialna omrežja. Kjer ima pisana beseda, čeprav osiromašena, spet ključno vlogo v komuniciranju naših občutkov in naših misli.

Humanizem, družbena in kulturna smer, ki se rodi v Italiji v 14. in 15. stoletju, je postavil v ospredje človeka in njegovo ustvarjalnost. Poudaril je pomen individualizma in istočasno odkril pomen in dimenzijo časa kot dejavnika, ki nas popelje do smrti. Namesto Boga, ki so ga častili v Srednjem veku, so humanisti odkrili dimenzijo človeške smrtnosti in bolečine. V kontekstu tega spoznanja in v kontekstu splošnega gospodarskega in ustvarjalnega razcveta, tako likovne umetnosti kot književnosti, humanizem postavi v ospredje človeka, njegovo telo in minljivost.

Andre' Bazin, francoski filmski kritik in esejist, je v knjigi *Kaj je film?* zapisal, da je »kompleks mumije« (Bazin, 1999) bistvena psihološka motivacija likovne umetnosti in kasneje fotografije ter filma. Človeška želja po nesmrtnosti, ki se je v obdobju starega Egipta izražala s mumifikacijo faraonov, se je tako v Srednjem veku in Renesansi kristalizirala v portretih in avtoportretih.

»Danes«, nadaljuje Bazin, »ni več v igri preživetje človeka, ampak, bolj na splošno, potreba po ustvarjanju nekega idealnega sveta, ki odseva realen svet, in ki nam ponudi samostojno časovno vsebino« (Bazin, 1999). Ta »svet« se je zgodil v kinematografiji in se danes odraža v dimenziji spleta oz. socialnih omrežji, kjer obstaja občutek, da gre za neko novo časovno dimenzijo.

Torej čas in smrt, oz. nesmrtnost v umetnosti, so novosti, ki jih najdemo v renesansi, oz. še prej v predstavnikih prvega humanizma, kot je denimo Francesco Petrarca. So značilnosti, ki jih zasledimo tako v njegovem *Secretumu*, kot v njegovih *Canzonierah*. Boleče odtekanje časa, ki ga izraža CCLXXII sonet, je absolutno aktualno:

»La vita fugge e non si arresta un' ora

Et la morte vien dietro a gran giornate,

Et le cose presenti et le passate

Mi danno guerra, et le future anchora.« (Petrarca, 1955)

Ena od karakteristik Petrarkove poetike, ki jo najdemo tudi v tem sonetu, je prav novi koncept časa, njegova boleča minljivost in hkrati subjektivna dimenzija poezije, kjer lirski subjekt pripoveduje o občutkih v nekakšnem notranjem monologu. To je dimenzija, ki je bila kasneje preimenovana v petrarkizem in jo najdemo zbanalizirano tudi v dimenziji socialnih mrež, kjer mnogi izpovedujejo svoja čustva v obliki monologov.

Ali lahko rečemo, da je Facebook na nek način današnji odgovor na našo globoko nujno po večnosti? Da. Dovolj je samo dejstvo, da avtomatični izbris pokojnih uporabnikov socialnih omrežji še ne obstaja. To je naključna in virtualna (vendar učinkovita) uprizoritev večnosti.

2. RENESANSA

Renesanso imenujemo tudi obdobje ponovnega rojstva. Prve zametke najdemo v Italiji, natančneje v Firencah, med letoma 1300 in 1490. Za to obdobje je značilno oživljanje antike, predvsem starega Rima in Grčije ter vzpostavitev novega odnosa s tedanjimi avtorji (Burke, 2009: 31). Pojmujemo jo lahko tudi kot kulturni fenomen, ki se je začel kot gibanje maloštevilne skupine umetnikov in mecenov v 14. st., se spremenil, ko se je razširil zunaj Italije in s tem zajel tudi druge družbene skupine (prav tam: 221).

Burke razdeli obdobje na tri dele: zgodnja renesansa, visoka in pozna.

Zgodnja renesansa predstavlja opustitev sholastične srednjeveške filozofije v zameno za alternativne antične sloge, ki so se razvili predvsem v Italiji (Burke, 2009: 30-33). V tem obdobju smo priča velikim političnim spremembam. Na italijanskem polotoku se začenjajo uveljavljati »sinjorije«, ki so se od srednjeveških razlikovale po tem, da je bil posameznik tisti, ki je začel razpolagati z močjo, in ne več komune. Signor je bil najprej pripadnik mestne oligarhije, sodnik, vojskovodja ali fevdalec. Lotil se je politike in odvzel oblast nekaterim komunskim ustanovam, oslavljenim od dolgotrajnih strankarskih vojn (Arcangeli, 1994). Visoka renesansa se pojavi med letoma 1490 in 1530, v času Leonarda, Rafaela in Michelangela. To je obdobje, ko se začnejo različne evropske države meriti na Italijanskem teritoriju (Burke, 2009: 91). Renesansa se razširi izven italijanskih meja, tako različni ne-italijanski misleci in književniki pridobivajo na ugledu, to so: Erazem Rotterdamski, Thomas More, Michel de Montaigne itd. (Arcangeli, 1994: 8). Pozno renesanso lahko razumemo predvsem kot čas različnosti, kjer se je pojavila napetost predvsem pri ustvarjanju pravil in

njihovem kršenju. Nekateri so še vedno sprejemali zgolj antične pisce, medtem ko so drugi prištevali prednost poznejšim avtorjem.

Ključna značilnost te dobe pa je, da so države kot so; Francija, Španija in Anglija pridobivale na kulturni samozavesti, renesančne ideje pa so se razširile tudi preko evropskih meja (Burke, 2009: 138-141).

15. st. je bilo obdobje velikih gospodarskih, političnih in verskih sprememb. Zato ga zgodovinarji obravnavajo kot mejno obdobje med srednjim in novim vekom.

Med političnimi dogodki je najbolj markanten vsekakor ekspanzija Otomanskega imperija vse do Madžarskega do Avstrijskega teritorija. Začeli pa so se razvijati tudi koncepti modernih držav, in nastale so nove, kolonialne politike nacionalnih monarhiji kot so Francija, Anglija in Španija.

V gospodarskem in družbenem kontekstu je pomembno odkritje Novega Sveta (Amerike). Začetek izkoriščanja virov ameriškega kontinenta je povzročil decentralizacijo Mediterana, ki ga je moralo krščanstvo deliti s turškim imperijem (Nino Borsellino, 17-18).

V verskem kontekstu zabeležimo protestantsko reformo, oz. razdelitev med katoliško in protestantsko cerkvijo. Značilnost reforme je, da je hotela obnoviti rimsko cerkev. Tako protestantska reforma kot katoliška reforma sta dva dogodka, ki s strani zgodovino piscev najbolj dramatično postavljata pod vprašaj enoten razvoj renesančne kulture (Nino Borsellino, prav tam str. 27).

Švicarski zgodovino pisec Jacob Burckhardt se je obdobja renesanse dotaknil predvsem z vidika razvoja takratnih prebivalcev Apeninskega polotoka v modernega človeka. Avtor pravi, da je bila notranja človeška zavest v srednjem veku slepa in zavita v pajčolan. Človek se je razvijal predvsem s kolektivno zavestjo plemena, družine, korporacije ali stranke. V Italiji pa se je človek prebudil in s tem postal duhovni individuum, ter se za takega tudi sam obravnaval (Burckhardt, 1956: 107).

V nadaljevanju bomo obravnavali predvsem začetno obdobje renesanse ter iskanje smernic razvoja in uveljavljanja individuuma.

Umetnost v renesansi postavi človeka v ospredje kot velikega stvarnika, ki se popolnoma zaveda samega sebe in si samovoljno izbere vlogo, ki jo bo imel na zemlji. Lahko zleze na raven dopolnjenih višjih bitij ali pa se zadovolji z nižjo zavestjo brezumnega bitja (Škamperle, 1999: 97 – 98).

3. HUMANIZEM

Humanizem implicira razliko med *humanitas* in *divinitas*, med naravno-človeškim in religioznem svetom. V srednjem veku tovrstnega pojmovanja niso poznali, saj se je percepcija umetnosti vrtela le okrog religioznega. Element, ki predstavlja novo kulturo, je laičnost naravnega individuuma, ki so ga poznali že v antiki. Koncept *humanitas* predstavlja lastnino, ki povzdigne človeka nad drugimi vrstami. S tem postane človek ustvarjalec, lastnik ustvarjenega, sposoben kreiranja harmonije (Luperini in drugi, 2006: 315 – 319).

Srednji vek je bil v humanističnem obdobju označen kot *epoca oscura* (temačno obdobje) (Škamperle, 1999: 18). Avtor, ki ga sociolog Igor Škamperle citira kot enega izmed glavnih humanističnih mislecev, Lorenzo Valla v svojem delu *Magična Renesansa* pravi, da je bil srednji vek doba, ki je bila zazrta v lepoto, ki ni poznala narave. Humanizem pa hvali lepoto telesa, ki je usklajena z naravo in ki ni samo lepa, ampak tudi dobra (prav tam: 11 – 14).

Humanistično gibanje podčrtava novo razpoloženje in nov pogled, ki ni materialen, ampak budno zaveden človeka in tega kar se z njim dogaja (Garin, 1993: 17). Najprej se je uveljavilo na področju umetnosti govora, logike in retorike, ter z njimi povezane morale in politike (prav tam : 37).

Pojavi se nova disciplina imenovana filologija kot kritična zavest o sebi in drugih, kjer povsod najdemo človeško telo povezano s preteklostjo, ne v posnemanju - ampak v ponavljanju (prav tam: 29). Človek se je namreč primerjal s klasiki, ne da bi se z njimi pomešal, ampak opredelil (prav tam: 18-19).

Intelektualci tedanjega časa so bili prisiljeni delovati pod okriljem mecena. Za humanistično vzgojo so se zanimali vladarji in njihove družine, ustrezno izobraženi učitelji pa so jim nudili svoje znanje vladarjem. Italijanski izobraženci so v elegantni latinščini pisali hvalnice o njihovih delih ali o dejanjih njihovih prednikov (Burke, 2006: 114 – 115). Humanisti so si domišljali, da so duhovno svobodni, njihova odvisnost od vladajočega razreda pa je bila ponižujoča. Odvisni so bili od naklonjenosti dvora in posameznih vplivnih meščanov. Za njihove usluge so pridobivali plače in pokojnine.

Humanisti so torej zamenjali dvorne pevce in norce ter zgodovinopisce. Najprej so jih meceni spodbujali, povečevali, a v resnici, so jih zatirali (Hauser, 1961: 323 – 324).

Po letu 1500 se je humanistično gibanje začelo razvijati znotraj univerz. Številne evropske univerze so postale ugodno okolje za nove učne vsebine. Najpomembnejši predmet

poučevanja je postala poetika. Ravno tako se študij grščine iz Italije razširi tudi drugod. To je obdobje, ko se humanizem pojavi tudi zunaj Italije (Burke, 2006: 116 – 119). V pozni renesansi se je gibanje začelo spreminjati. Zanimanja in stališča so se razširila. Večalo se je zanimanje za npr.arabsko kulturo (prav tam: 163 – 164).

4. RENESANČNI ČLOVEK

Burckhardt postavi Italijo v središče razvoja modernega človeka. Vse se začne z Dantejem in z njegovo veliko Božansko komedijo, a največji vrhunec najdemo v 14.st., kjer ni človeka, ki bi bil pripravljen skrivati njegovo posebnost in izrednost. Ta nov vzgib se je kazal pri vseh profilih: od vladajočih »condottierjev« pa vse do ostalega mestnega prebivalstva. Burckhardt trdi, da je novo nastala politična situacija mestnih držav pripomogla k razvoju individualnega značaja. Bolj kot so se menjevale stranke, bolj je bil posameznik primoran, da se samostojno uveljavi pri izvajanju oblasti (Burckhardt, 1956: 107 – 109).

Avtor postavlja kozmopolitizem za najvišjo stopnjo individualnega duha, saj so ljudje, ki so bili v tistem času velikokrat izgnani ali pa so samostojno zapustili domovino začutili, da nosijo v sebi veliko bogastvo, ter da svoj kraj in prostor lahko začutijo tudi drugod po svetu (prav tam : 110).

V srednjem veku je bilo znanje monopol le nekaterih ljudi. V renesančni dobi pa naletimo na čisto drugačne umetniške tvorce, ki v umetnost vnašajo nova znanja, ter puščajo vtis izpopolnjene osebnosti.

Njihovo znanje se razširi tudi izven umetnosti, tudi na duhovna področja. Vsestranski človek, ki najsi bo to državnik ali trgovec, obvlada oba stara antična jezika, ter najame humanističnega učenjaka, da predava njemu in njegovi družini Aristotelovo etiko in politiko (prav tam: 111 – 112).

Uveljavi se nov pogled v pojmovanju ugleda in časti. Pri preučevanju starih latinskih avtorjev, se renesansa sreča z idejo slave, ki so jo uživali tedanji avtorji. Prvi, ki se je posluževal tega novega uveljavljanja na zunaj je bil Dante, ki je menil, da njegova dela nosijo nov pečat, ter da morajo zaradi tega dobiti ustrezno pohvalo. Njegovi nasledniki so si to idejo prisvojili, ter dali v veljavo posebno kronanje pesnikov. Ritualu kronanja pa so se pridružili še čaščenje rojstnih hiš ter grobov.

Tukaj bi rada omenila Petrarko, s katerim se bom kasneje bolj podrobno ukvarjala. Petrarka je eden redkih pesnikov, ki je svojo slavo užival še v času svojega življenja. Njegova slava je prestopila meje Italije. Zunanje slave je bil deležen na vseh področjih, v njegovo čast so npr. priskrbeli, da je njegov dom v Arezzu postal nedotaknjen, ter s tem postal kot nekakšno romarsko središče (prav tam: 116 – 119).

Umetnik se je dvignil iz malomeščanskega rokodelca v stan svobodnega duhovnega delavca (Hauser, 1961: 297). V renesansi odkrijemo pojem genija in misel, da je umetnina stvaritev samostojne osebnosti, ki je nad izročilom, nauki in pravili in celo nad delom samim, saj je ona tista, ki postavlja zakone. Posameznik se začne zavedati samega sebe. Genij se začne razvijati z idejo o duhovni lastnini. Umetnost se reši verskih okov, saj se ideja o samostojnosti duha rodi z razpadom krščanske kulture in mišljenja, da je umetnik le posrednik za prikazovanje boga. Genij doživi najpomembnejši razvoj takrat, ko se začne vrednotiti proces samega ustvarjanja, ko preide pozornost iz dela na samega umetnika (Hauser, 1961: 313 – 316).

Kot primer te nove človeške zavesti s poudarkom na individualizmu in svobodi, bom citirala stran življenjepisa florentinskega umetnika, obrtnika in avanturista Benvenuto Cellinija, kjer že kot otrok ugotovi, da je njegova življenjska in ustvarjalna pot drugačna od tiste, ki mu jo hoče vsiliti oče:

»..io lo pregavo che mi lasciasse disegnare tante ore al giorno, e tutto il resto io mi metterei a sonare, solo per contentarlo. A questo mi diceva:-Addunque tu non hai piacere di sonare?- Al quale io dicevo che no, perche' mi pareva arte troppo vile a quello che io avevo in animo« (B. Cellini, *Vita*, Einaudi Torino 1973,p.11).

» ..jaz sem ga prosil (očeta) naj me pusti risati toliko ur na dan, ostalo bi se ukvarjal s tem, kar si on želi. Na kar mi je odvrnil: Torej ti ni všeč glasba?-Jaz sem mu odgovoril, da ne, ker se mi je zdela preč vulgarna umetnost v primerjavi z umetnostjo, ki sem imel v mislih« (prevod Aneta Curavić).

Za konec bi rada omenila še nekatere nove oblike izražanja, ki so se pojavile in s tem še bolj podkrepile in dvignile človeka ter njegovo zavest v samo središče. Najprej so bile to biografije in avtobiografije ter portreti, ki so se zgledovali po velikih klasičnih delih. Burke jih imenuje kar »ego« dokumenti. Pomembno samopredstavitveno sredstvo pa postanejo tudi pisma (Burke, 2006 : 281 – 282). Pisanje življenjepiso velikih in slavnih mož in žena postane zelo aktualno. Že tukaj lahko opazimo pomembnost človeške slave, ter njegovo

časovno »mumificiranje«. Eed prvih pomembnejših življenjepisov je bil Dantejev, ki ga je ustvaril Boccaccio, in v ospredje postavil Dantejevo izrednost ter veličastnost (Burckardt, 1956: 264). Za začetnika avtobiografije pa bi označila Petrarko in njegov dvogovor med »frančiskom« in »avguštiunom« zbranim pod imenom *Secretum*, ki ga bom kasneje tudi sama bolj podrobno analizirala. Omeniti gre tudi avtobiografijo Cellinija, ki nam jasno pokaže človeka, ki bo večno živ, in za katerega se bo človeštvo zanimalo vse do konca svojih dni (prav tam: 266 – 267).

5. FRANCESCO PETRARKA

Podlaga za novega človeka, ki ga leta 1500 poseblja Benvenuto Cellini in njegov skrajni individualizem, je bila postavljena že od Petrarke. V Petrarki se pojavi nov karakter nove generacije. Tako kot se dvesto let kasneje Cellini, se tudi Petrarca se upre volji očeta, ki je hotel, da bi postal pravnik, in izbere pot poezije in književnosti (Petrarca,: 6).

Francesco Petrarka se rodi leta 1304 v Arezzo. Njegov oče je bil prebežnik skupaj z Dantejem iz Firenc. Ta status izgnanca, ki ga je imel njegov oče, mu je pustil pečat za celo življenje. Tudi on se je vedno počutil kot izgnanec, saj nenehno išče kraj, kjer bi se ustalil. Lahko rečemo, da je že to element njegove modernosti (Santagata in drugi : 303).

Kot ugotavlja Francesco De Sanctis v delu *Storia della letteratura Italiana - Zgodovina italijanske književnosti* (Vol VII, Il Canzoniere), Petrarka v svojih potovanjih nekako že nakaže novega človeka, dimenzijo modernosti, spoznava dela rimskih in grških klasikov. Opažamo preporod antične, legendarne Italije (De Sanctis) in z njo latinski jezik, ki ga vidi Petrarka kot nacionalni jezik. Od tod njegovo delo Africa, velika nacionalna epepeja, ki mu je dalo veliko slavo.

Za Petrarko je značilno, da imamo več podatkov o njegovem privatnem življenju, ki so plod njegovega pisanja, kot o bilo kateri drugi osebi tistega obdobja. Zapustil nam je na tisoče privatnih zapiskov, kot da bi nam hotel sporočiti, da sta pisava in književnost bolj vitalna od samega življenja. Ta ljubezen do ustvarjalnosti je tudi zavedanje nesmrtnosti slave, ki si jo lahko zasluži s književnostjo (Santagata in drugi : 304).

Slava mu pride prav po zaslugi prvega obdobja njegove ustvarjalnosti, oz. klasicizma, obdobja ko je napisal latinski nacionalni spev Africa. Leta 1341 mu podelijo v Rimu lovoriko

Magnum Poetu et Historicum, najvišje priznanje za poezijo in zgodovino, ki so ga takrat delili.

Po tem obdobju se začneja najtežji del njegovega življenja. Leta 1347 se dokončno vrne v Italijo. Kuga pustoši po Evropi in povzroči smrt njegove muze Laure. (prav tam: 339). Prav v tem obdobju kuje idejo, da bi napisal avtobiografijo.

Oblika ki bo dobila ta avtobiografija v delu *Secretum*, je kot nekakšen idealen avtoportret, sinteza vsega, kar je do takrat napisal in objavil (prav tam: .340).

Secretum je pripoved spreobrnitve, koncipirane kot dialog med avtorjem in svetim Avguštinom, ki ga opozarja, da še ni pripravljen na razmišljanje o smrti in bistvu življenja, ker je še obremenjen z ljubezenskim poželenjem in mondeno slavo:

» Agostino.: Ella(Laura) ha distolto il tuo animo dall' amore dei beni celesti,ed ha deviato il tuo desiderio dal Creatore alla creatura..« (*Secretum*, III lib.).

»Ona (Laura) je odvrnila tvojo dušo od ljubezni do nebeških dobrin in je preusmerila tvoje želje od Stvarnika do stvarjenja.« (prevod Aneta Curavić).

Avguštin roti avtorja (Petrarko) naj uredi svoj zdrobljeni jaz, naj obsodi vse to, kar je do tedaj napisal, naj zapusti zgodovinsko in epsko književnost, ki pripoveduje o drugih (Santagata in drugi :.344). *Secretum* nam nakaže novo obdobje Petrarkove ustvarjalnosti, to je obdobje pisanjav italijanščini, v priljubljenem jeziku »lingua volgare«. *Il Canzoniere - Pesmarica*, je zbirka pesmi, ki se postavlja kot steber njegove celotne avtobiografske konstrukcije (prav tam: 351). Je inovativna knjiga v kontekstu takratne lirske ustvarjalnosti italijanskega jezika. Spomnimo, da je »lingua volgare« jezik navadnega človeka, jezik vsakdanje komunikacije. S tem, da Petrarka zbere skupaj fragmente vseh poeziji, ki jih je napisal, ustvari pripoved - notranjo zgodbo lirskega subjekta, ki se razvija skozi čas (prav tam : 357).

Petrarka se tu končno reši vseh mitologij, simbolov in abstraktne teologije ter se osredotoči na čas človeške zavesti. »Končno človek je najden« (Francesco De Sanctis, *St. Lett. It, Il Canzoniere*).

6. NOVA DIMENZIJA ČASA V PETRARKI

V zbirki 366 lirik, toliko jih je zbral Petrarca v Canzonieru, pesnik razvije tematike kot so: naklonjenost do politike, smrt, korupcija in vloga takratnega intelektualca. Vendar prava novost je prav dimenzija časa, ki jo pesnik prvič postavi kot vsebino poezije.

Giuseppe Ungaretti, veliki italijanski pesnik dvajsetega stoletja, je zapisal, da je Petrarca tvorec časa v poeziji. Z njim evropska poezija pridobi nove razsežnosti.

Od tu naprej bomo poskušala analizirati nekatere pesmi, sonete in šansone, kjer je dimenzija časa najbolj poudarjena.

Že v prvi poeziji, ki odpre avtobiografsko, notranje potovanje Pesmarice, je razvidno, da sta čas in spomin dve ključni tematiki celotne knjige:

Voi ch'ascoltate in rime sparse il suono
di quei sospiri ond'io nudriva 'l core
in sul mio primo giovenile errore
quand'era in parte altr'uom da quel ch'i' sono,

del vario stile in ch'io piango et ragiono
fra le vane speranze e 'l van dolore,
ove sia chi per prova intenda amore,
spero trovar pietà, nonché perdono.

Ma ben veggio or sì come al popol tutto
favola fù gran tempo, onde sovente
di me medesimo meco mi vergogno;

et del mio vaneggiar vergogna è 'l frutto,
e 'l pentersi, e 'l conoscer chiaramente
che quanto piace al mondo è breve sogno.

(F. Petrarca : 3)

Vi, ki poslušate v teh stihih glase
vzdihljajev, ki srce so mi hranili
ob prvi blodnji, tam v mladosti mili
ko bil sem malo drug kot zadnje čase

za pisan slog, ki v mislih, v joku rase
iz praznih muk, med praznimi slepili,
o dajte – če ste sami kdaj ljubili,
da milost najdem, odpuščanje zase !

Zdaj vidim, v kolikšne se govornice
že dolgo dajem vsem, odtod spoznanje
ki kri požene mi v srce in lice.

Iz blodenj teh se zdaj sramota žanje,
kes in kot sonce jasna sled resnice,
da mine slast sveta kot bežne sanje.

(F. Petrarca, 1999: 7)

Sonet, ki odpre zbirko, je indikativen, ker nam napoveduje vse bistvene tematike; ljubezen do Laure, smrt in čas. Sonet bi lahko tudi zaključil pesniško zbirko, ker že vsebuje pogled v preteklost, v čas avtorjevih eksistencialnih napak in zmot. Med pisanjem pesmi pesmi je avtor že spoznal, da je vse lepo v našem svetu le »kratek sen«.

Tretji sonet zbirke nam opiše njegovo prvo srečanje z Lauro, ki je že spomin:

Era il giorno ch'al sol si scoloraro
per la pietà del suo factore i rai,
quando i' fui preso, et non me ne guardai,
ché i be' vostr'occhi, donna, mi legaro.

Ta dan, ko žarki soncu so zbledeli,
videč Gospoda muko neizmerno,
srce, Gospa, ste moje lahkoverno
z očmi prelepimi si v plen zajeli.

Tempo non mi pareo da far riparo
contra colpi d'Amor: però m'andai
secur, senza sospetto; onde i miei guai
nel commune dolor s'incominciaro.

Čas ni bil tak, da bati bi se smeli
puščic, ki Amor strelja jih prešerno;
ko šel sem tamkaj varen, z dušo mirno,
se v splošnih vikih moji so začeli.

Trovommi Amor del tutto disarmato
et aperta la via per gli occhi al core,
che di lagrime son fatti uscio et varco:

Nebranjena me zatne ljubezen,
ki skozi oči prehod v srce je utrla,
da morje solz potlej je steklo čezenj.

però, al mio parer, non li fu honore
ferir me de saetta in quello stato,
a voi armata non mostrar pur l'arco.

Ni v čast bilo puščici, ki podrla
me je, ko bližal sem se neoprezen,
ne loku, ki sprožila si ga vrla!

(F.Petrarca, *Le Rime*, prav tukaj)

(F. Petrarca, :.5)

V tem sonetu nam Petrarka točno nakaže čas, ko je srečal Lauro. Dogodek, ki se mu je usidral močno v spominu in sovpada z obletnico kristusove smrti.

V šansonu *Chiare fresche e dolci acque* (F.Petrarca, 1374) se čas in spomin zlijeta v vodi reke Sorga, kjer je poet srečal Lauro:

Chiare, fresche et dolci acque,
ove le belle membra
pose colei che sola a me par donna;
gentil ramo ove piacque
(con sospir' mi rimembra)
a lei di fare al bel fianco colonna;
herba et fior' che la gonna
leggiadra ricoverse
co l'angelico seno;
aere sacro, sereno,
ove Amor co' begli occhi il cor m'aperse:
date udienza insieme
a le dolenti mie parole extreme.

S'egli è pur mio destino,
e 'l cielo in ciò s'adopra,
ch'Amor quest'occhi lagrimando chiuda,
qualche gratia il meschino
corpo fra voi ricopra,
e torni l'alma al proprio albergo ignuda.
La morte fia men cruda
se questa spene porto
a quel dubbioso passo:

ché lo spirito lasso
non poria mai in più riposato porto
né in più tranquilla fossa
fuggir la carne travagliata et l'ossa.

Tempo verrà anchor forse
ch'a l'usato soggiorno
torni la fera bella et mansüeta,
et là 'v'ella mi scorse
nel benedetto giorno,
volga la vista disïosa et lieta,
cercandomi: et, o pietà!,
già terra in fra le pietre
vedendo, Amor l'inspiri
in guisa che sospiri
sì dolcemente che mercé m'impetre,
et faccia forza al cielo,
asciugandosi gli occhi col bel velo.

Da' be' rami scendea
(dolce ne la memoria)
una pioggia di fior' sovra 'l suo grembo;
et ella si sedea
humile in tanta gloria,
coverta già de l'amoroso nembo.
Qual fior cadea sul lembo,
qual su le trecchie bionde,
ch'oro forbito et perle
eran quel dì a vederle;
qual si posava in terra, et qual su l'onde;
qual con un vago errore
girando pareva dir: Qui regna Amore.

Quante volte diss'io
allor pien di spavento:
Costei per fermo nacque in paradiso.
Così carico d'oblio
il divin portamento
e 'l volto e le parole e 'l dolce riso

m'aveano, et sì diviso
da l' imagine vera,
ch' i' dicea sospirando:
Qui come venn' io, o quando?;
credendo esser in ciel, non là dov' era.
Da indi in qua mi piace
questa herba sì, ch' altrove non ò pace.

Se tu avessi ornamenti quant' ài voglia,
poresti arditamente
uscir del boscho, et gir in fra la gente.

Šanson nam daje tu občutek zemeljske konkretnosti, ki se izraža v naravi in v času, ki ga ni več, saj gre za avtorjev tok zavesti.

Sonet, ki ga je spesnil ob smrti Madone Laure, »*La vita fugge e non si arresta un hora* » (F.Petrarca : 365), nam na najbolj učinkovit način uprizori krutost časa, preteklost, ki je ni več in prihodnost, ki je v znamenju smrti:

La vita fugge, et non s'arresta una hora,
et la morte vien dietro a gran giornate,
et le cose presenti et le passate
mi danno guerra, et le future anchora;

Beži življenje, nič ga ne ustavi
in smrt gre vzad z velikimi koraki;
kar je, kar je bilo, kar za oblaki
še ždi, razsaja v srcu mi in glavi.

e 'l rimembrare et l'aspettar m'accora,
or quinci or quindi, sí che 'n veritate,
se non ch' i' ò di me stesso pietate,
i' sarei già di questi penser' fòra.

Čakanje me plaši, spomin me davi,
z obema padam v borbi neenaki,
že zdavnaj sam ušel bi lastni tlaki,
a usmiljenje s seboj roko mi ustavi.

Tornami avanti, s'alcun dolce mai
ebbe 'l cor tristo; et poi da l'altra parte
veggio al mio navigar turbati i vènti;

Srce, si kaj sladkosti kdaj užilo?
Se vprašam in pogledam tja v obzorje,
kjer čaka novih me vetrov besnilo.

veggio fortuna in porto, et stanco omai
il mio nocchier, et rotte arbore et sarte,
e i lumi bei che mirar soglio, spenti.

Up mi je le pristan, razsulo morje
mi je brodnika, jambor in krmilo,
luči, vodnic mi zalih, zgasnil zor je.

(Petrarca, 1998: 99)

Že sam ritem soneta nam daje učinek časa, ki teče in se nikoli ne ustavi. Ustavi ga lahko le dimenzija vere ali pa, kar je za Petrarko bolj verjetno, dimenzija poezije.

Prav tako se čas boleče prikaže v pesnikovi zavesti, ko napiše spominski sonet:

Tutta la mia fiorita et verde etade
passava, e 'ntepidir sentia già 'l foco
ch'arse il mio core, et era giunto al loco
ove scende la vita ch'al fin cade.

Čas cvetja šel je, šla so leta mlada,
srca pojenjal ogenj je goreči,
na kraj poti prišel sem, kjer kipeči
življenja tok pričel je, da upada.

Già incominciava a prender securtade
la mia cara nemica a poco a poco
de' suoi sospetti, et rivolgeva in gioco
mie pene acerbe sua dolce honestade.

Sovražnici, ki mi v ljubezni vlada,
že varno gledal sem v obraz preteči,
grenkobo v sladko sem uspel prevreči,
in v igro, ki jo duša sprejme rada.

Presso era 'l tempo dove Amor si scontra
con Castitate, et agli amanti è dato
sedersi in seme, et dir che lor incontra.

Že čas sem videl, kjer ljubezen meri
se v čistosti in je ljubimcem dano
sedeti skupaj in si vse izreči.

Morte ebbe invidia al mio felice stato,
anzi a la speme; et feglisi a l'incontra
a mezza via come nemico armato.

Že up te sreče pa mi Smrt zameri,
na pol pota se ustavi in pred mano
stoji zdaj z ostro brušenimi meči.

(F.Petrarca, *le Rime*,409)

(Petrarca, 1998 :111)

Tudi v tem sonetu Petrarka veže spomin in čas. Celotna drama med poetom in žensko, ki mu ni bila nikoli naklonjena, se odvija v spominu, v času, ki ga ni več.

Prav tako se nam čas in bolečina, ki jo povzroča Laura, prikažeta v sonetu »*Io vo piangendo i miei passati tempi* » (Le Rime, 474).

I' vo piangendo i miei passati tempi
i quai posi in amar cosa mortale,
senza levarmi a volo, abbiend'io l'ale,
per dar forse di me non bassi esempi.

S solzami gledam vas, minula leta,
ko stvar umrljiva me je omamila,
in nisem poletel, a imel sem krila,
da boljši zgled bi pustil v krogu sveta.

Tu che vedi i miei mali indegni et empì,
Re del cielo invisibile immortale,
soccorri a l'alma disviata et frale,
e 'l suo defecto di tua gratia adempi!

O Ti, ki stvarstvo kliče te očeta
in vidiš mojih grehov brez števila,
daj krhki duši, ki je pot zgrešila,
da ji šibkost bo milostno odvezeta!

sí che, s'io vissi in guerra et in tempesta,
mora in pace et in porto; et se la stanza
fu vana, almen sia la partita honesta.

Naj jaz, ki v vojni sem živel in v burji,
umrem v pristanu, miren, in če soba
bila je prazna, vejmo vsaj za duri.

A quel poco di viver che m'avanza
et al morir, degni esser Tua man presta:
Tu sai ben che 'n altrui non ò speranza.

Teh malo dni, da izteče se mi doba,
ob meni stoji – in stoj ob zadnji uri,
ko mi edini up boš onstran groba.

(Petrarca, 1998: 121)

Kot ugotavlja De Sanctis, je bil Petrarca vse prej kot Rimljan. Njegov pravi jaz, njegovo pravo življenje je bilo notranje in je prišlo do izraza prav v *Canzonieru*, kjer se nakažejo vsi elementi moderne lirike in modernega sveta (De Sanctis).

Canzoniere je poln kontradikciji. Ne gre zgolj za eno zgodbo, saj je moč opaziti nenehno variiranje od ene impresije do druge (F. De Sanctis, *St.Lett.It.*).

Laura ni abstraktna ženska, ampak konkretna, iz mesa in krvi. Je najbolj realna ženska srednjega veka (F. De Sanctis). *Le Rime*, oziroma *Il Canzoniere*, so intimna zgodba poeta novega obdobja. Napisane so v poljudnem jeziku, kar je razlog, da so bile zelo priljubljene že od samega začetka. Priljubljene pa so bile tudi zato, ker govorijo o rečeh s katerimi so se ljudje lahko poistovetili.

Ker je Petrarcki uspelo dati moderno obliko vsem kontradikcijam in nenehnim čustvenim spremembam navadnega smrtnika, lahko rečemo, da je to prvi primer globalnega komuniciranja čustvenih vsebin v obliki poezije, ki je imela v obdobju renesanse nekakšno vlogo spletnega komuniciranja.

Francesco Petrarca je umrl 19. julija 1374 v Arquì pri Padovi, kjer je tudi pokopan. V tamkajšnji palači, kjer je na zadnje bival, leži tudi nagačena mačka, za katero menijo, da je bila ena izmed njegovih najljubših mačk.

Za zaključek tega poglavja in kratek uvod k naslednjemu, ki se bo ukvarjal z današnjim družabnim omrežjem, lahko rečemo, da je Petrarca dosegel mondeno slavo s svojimi deli v latinščini, v mrtvem jeziku, vendar si nesmrtnost pridobil z živim jezikom, v katerem je ustvaril mojstrovino moderne poezije, *Il Canzoniere-Pesmarico*.

Slika 1: Imbalzamirana Petrarkova Mačka

7. LJUBEZEN V ČASU FACEBOOKA

»Vedno več srečanj z vedno manj prepoznavnih ljudi. Vedno bolj v stiku vendar skoraj nikoli prisotni« (Corriere della Sera, L' amore ai tempi di imnernet,9.3.2013). Lahko rečemo, da je to fotografija ljubezni v času socialnih omrežji.

Način zapeljevanja, ki je začetek vsakršne ljubezni, se je bistveno spremenil v času interneta, najbolj zaradi tehničnih metodologiji komuniciranja, ki jih imamo danes na razpolago: klepet, e-pošta, sms. Vendar vsebina zapeljevanja, ki se izraža po spletu, je še vedno osredotočena na jezik, oziroma na jezikovno obliko, ki jo zlijemo v novi tehnologiji komuniciranja. Tako

lahko npr. ugotovimo, da obstajajo celo spletni naslovi, kjer lahko uporabniki prekopirajo razne citate, za uspešnejšo komunikacijo pri virtualnih odnosih. To so citati v glavnem preneseni iz klasične literature, ali pa citati znanih filmov. Da je internet zelo pomemben virtualen trg, kjer se ustvarjajo novi stiki in realni odnosi, je razvidno tudi iz statistik. V istem članku italijanskega časopisa *Corriere della Sera* piše, da je en od štirih Italijanov med 24. in 65.-tim letom začel ljubezenski odnos preko spleta. Zapeljevanje preko spleta je povsem običajno za mlajšo generacijo, hkrati pa so tudi mnogi starejši postali nekakšni entuziasti novega načina socialnega druženja (*Corriere della Sera*, *L'Amore ai tempi di internet*, 9.3.2013).

Kar se tehnologije ljubezenska komuniciranja tiče, je zanimiva teorija NEG, ki je danes zelo uporabna na spletu. Teorija NEG se je rodila v Združenih Državah Amerike in se je razširila tudi v Evropi. Njeno bistvo so kratke in jedrnate fraze, namenjene ženskam, ki jih moški uporabniki spleta uporabljajo v komuniciranju. Po večini so to ironične fraze, ki imajo namen zmanjšati ženski ponos in jo približati sogovorniku. Fraze kot je npr.: »Imaš lepe lase. Kaj so umetni?«

Guru teorije NEG je protagonist filma *Magnolia* (1999) režiserja Paul Thomas Andersona, ki ga je interpretiral Tom Cruise. Vendar prvi NEG, namenjen ženskam, ga je napisal danski filozof Kierkegaard. V knjigi *Dnevnik zapeljivca* je napisal kako nevtralizirati ženskost z namenom, da se ženska bolj približa moškemu: »Z ironijo ona izgubi ženskost, vendar ne more ostati sama v takšnem stanju.«

Za zaključek lahko ugotovimo, da je jezik in njegova bolj ali manj spretna uporaba tisti bistveni element, ki veže naš svet s svetom Petrarke. Naši petrarkizmi so v bistvu plod poetike, ki jo je ustvaril poet iz Arezza v poznem srednjem veku, poetike, ki se vrti okoli tistih bistvenih človeških tematik, ki so aktualne še danes, ki jih danes najdemo tudi na spletu, t.s.; čas, bolečina, zapeljevanje, telesa, virtualnost odnosa.

8. NESMRTNOST V ČASU FACEBOOKA

Kot nam je najbrž znano, so socialna omrežja v zadnjem desetletju drastično spremenila osebni stik, ki se je iz realnosti preselil na svetovno medmrežje. Toda spremenila se ni samo socialna mreža posameznika ampak tudi odnos, ki ga človek ima sam do sebe. Raziskava psihologinje iz ameriške univerze San Diego State University nazorno pokaže, kako so mladi dan danes nagnjeni k narcisoidnosti (rac. Novice, 2010).

Psihologinja Mirjana Nastran Ule v svoji knjigi »*Sodobne identitete v vrtincu diskurzov*« pravi, kako identiteta danes postaja izbirajoča, teatralna igra, ki se izoblikuje s prenasičenostjo današnjih medijev. Bolj in bolj smo izpostavljeni mnenju drugih, da se naša osebna percepcija sebe nekako izgubi (Ule, 2000: 250 – 254). Dnevno smo izpostavljeni ogromnemu številu stikov in komunikacij, v svoj krog vabimo vse več ljudi, da na koncu, ko si postavimo vprašanje: *kdo sem jaz ?*, nanj ne znamo odgovoriti. Kot v nekakšno tolažbo se najdemo na Facebooku, kjer dnevno objavljamo na stotine naših fotografij in vsak dan znova sidramo našo identiteto in realnost. Virtualnost postane naš dom, naša sigurnost.

Družbena spletna stran Facebook ni pomembna samo zato, ker je spremila način komunikacije na spletu, ampak tudi zato, ker je spremenila (v družbenem kontekstu) medčloveške odnose inspremenila podobo, oziroma percepcijo, ki jo človek ima ali hoče imeti o sebi.

Socialna omrežja so tako postala pomembna ne zgolj v jezikovnem smislu, ampak tudi v slikovnem, z avtoportreti - selfiji, ki jih z dneva v dan objavljamo na spletu na način samodokazovanja. Kot je napisal italijanski sociolog Vanni Codeluppi, so družbena omrežjarezultat procesa, ki nas je prek fotografije pripeljal do globoke spremembe v strukturi zahodne družbe (Codeluppi, 28-29).

Opažamo proces fragmentacije, skrajne individualizacije družbe, kjer se vsi ukvarjamo sami s sabo, z našo samopodobo in s percepcijo, ki jo imajo drugi o nas.(prav tam: 29).

Francoski filozof Guy Debord v svojem delu *Družba spektakla* pravi, da se je vse neposredno doživeto umaknilo v ozadje, nad vsemi čuti pa je prevladal vid. Vid odlikuje največjo možnost abstrakcije in ga zlahka tudi prevaramo (Debord, 1999: 29, 33).

Kako ne opažati v tem procesu tisto globoko potrebo, ki jo je imel Petrarka, in kasneje vsi petrarkisti, po urejanju svoje lastne podobe za javnost in za predhodnike?

Čeprav zbanalizirano, masovno in ne več elitistično, se tudi danes človek ukvarja, preko samopodob, ki jih dostavlja na spletu, s tisto globoko željo po nesmrtnosti. Na koncu, to kar se hoče doseči, je zadovoljiv avtoportret (Codeluppi, .23).

Ta proces, ki sledi človeški želji po nesmrtnosti že od starega Egipta dalje, kasneje skozi elitistične portrete vladarjev, intelektualcev, buržujev, se je usidral v kolektivni zavesti celotne družbe z fotografijo. Značilnost fotografije je, da je objekt na fotografijizares obstajal in je bil tam, kjer ga jaz vidim (Barthes, 1980: 115). S fotografijosmo pred dialektičnem

odnosom med življenjem in smrtjo, oziroma med tistim, ki se nam stalno predstavlja in tistim, ki ne obstaja več (Codeluppi, 21). Ko se določen dogodek zaključi, nam ga fotografija pomaga obdržati pri življenju, prav tako nam selfiji pomagajo ovekovečiti sebe, ki se tako počutimo manj minljive v svetu, ki je naklonjen hitrim spremembam (prav tam: 19).

Vendar ne samo to, kot opozarja Vanni Codeluppi, z digitalizacijo fotografije so družbene spremembe, ki so se zgodile, še globlje. Digitalna fotografija se razlikuje od predhodne, analogne, ker je živa, je slika, ki ni samo produkt neke fizične realnosti, ampak je produkt informatike in algoritma in jo je zato lažje manipulirati, oziroma spremeniti po naših željah (prav tam :21).

Digitalni svet, ki se zlije na Facebooku, je tako postal ne samo prostor, kjer se zbirajo fotografije naših portretov, ampak življenjski prostor, kjer se odvijajo naše izkušnje (prav tam : 22). To kar hočemo doseči prek spleta in digitalizacije je portret, ki nas zadovoljuje (prav tam :23).

9. AKTUALNOST PETRARKE

Vprašanje na katero bomo skušali odgovoriti v tem poglavju je, zakaj in kje je danes aktualen Petrarka. So določeni aspekti njegovega življenja in določene tematike njegovega opusa, ki mu dajejo zelo močan priokus modernosti. Kot je ugotovil že citirani pesnik Giuseppe Ungaretti, se s Petrarko zgodi čas, oziroma njegova poezija prvič tematizira čas kot boleča ugotovitev preteklosti, ki je ni več, in prihodnosti, ki je negotova. Čas ni več prikazan kot Dantejeva pot iz sedanjosti v univerzalno dimenzijo nebes ali pekla. Prav tako gre za moderen odnos do ženske. Kot ugotovi Giuseppe Ungaretti, ima Petrarkova muza Laura, drugačno dimenzijo od Danteje muze Beatrice. Medtem ko je Beatrice bolj poduhovljena ne telesen simbol božanske perfektnosti, ima Laura človeške konotacije; je živo bitje, ki je podvrženo razjedanju časa: živi, umre in postane boleča vsebina preteklosti in spomina. To, kar najbolj veže Petrarkov *Il Canzoniere* na naš čas je prav dimenzija spomina, ki se prvič pojavi v poeziji kot neskončen introspektivni monolog, ki bo postal značilnost moderne poezije (Giuseppe Ungaretti). Gre za monolog, ki danes prevladuje na spletu, na socialnih omrežjih, kjer imamo drug drugemu za povedati osebne stvari.

In prav ta dimenzija »osebnosti«, oziroma introspektivnih, čustvenih, zelo osebnih elementov našega vsakdanja, ki ga prelijemo na spletu, je tista petrarkistična zapuščina, ki nas najbolj

veže na poeta iz Arezza. Če kdo, je prav on prvi poudarjal svoje intimno življenje in izpostavil dvojno dimenzijo javnega in privatnega življenja. Čeprav je celo življenje živel kot samotar, je vseskozi iskal slavo in občudovanje množic. Če bi živel v naši eri, bi bil Petrarka po vsej verjetnosti prvi uporabnik Facebooka, prototip človeka, ki se skriva v samoti in izliva vsa svoja čustva na množičnem trgu spleta. Bil bi človek, ki ponoči govori iz svoje samote, deli fotografije prelepih pejsažev in sončnih zahodov, ki izražajo njegovo intimno razpoloženje. Takšnega človeka lahko zaslutimo v nočnem sonetu CCXXIII:

»Quando 'l sol bagna in mar l' aurato carro,
E l' aer nostro e la mia mente imbruna.
Col cielo e con le stelle e con la luna
Un'angosciosa e dura notte narro« (Francesco Petrarca, Le Rime, p. 303).

Prevod:

» Ko sonce zaide v morje in zlije se pozlačeni voz,
In zrak in moje misli zasenči,
Z nebesom in zvezdami in luno
Trdo in utesnjeno noč pripovedujem.« (prevod Aneta Curavić).

Kot piše Ungaretti, jeza Petrarko zunanji svet čas, tako kot je čas tudi subjektivni svet, tako kot smo čas vsi mi. Po Petrarki se vzpostavi odnos ne več med človekom in večnostjo, temveč med človekom in njegovim časom.

Prav tako se spremeni odnos do ženske. Petrarka nam daje občutek realne ženske, z njim jo začutimo s poželenjem v kontekstu časa, ki se ne ustavi, ki nas boleče spreminja (Giuseppe Ungaretti, op.cit.).

Laura ni kot Dantejeva Beatrice, ni abstraktna ženska, je ženska, ki jo je avtor spoznal, ko je imel 21 let, ki jo je ljubil, ki je umrla in ki mu je pustila boleče spomine in občutek minljivosti.

Drugi elementi modernosti v Petrarki so: kozmopolitizem, nomadizem, oziroma njegovo neskončno tavanje po evropskih mestih, dvojnost, razdvojenost med skrajnim intelektualizmom in čustvenostjo (Giuseppe Ungaretti, op. Cit.).

10. ZAKLJUČEK

Vprašanje, ki me je vodilo je: ali je Facebook na nek način današnji odgovor na našo globoko nujno po večnosti? In če si drznemo potegniti skupne smernice med renesanso in 21. stoletjem, lahko odgovorimo z da. Facebook in vsa ostala družbena omrežja predstavljajo na nek način našo realnost vse od rojstva pa do smrti, oz. celo po smrti. Dejstvo, da še ne obstaja avtomatični izbris pokojnih uporabnikov socialnih omrežji, nam dokazuje trditev, da gre za tehnično napako sistema, ki je sicer nastal kot nuja po naši globoki želji po večnosti. Željo po nesmrtnosti so poznali že v renesansi. S portreti, avtoportreti, avtobiografijami in biografijami antičnih avtorjev se človeška zavest dvigne in postavi v sam center. Človek postane kreator sveta. Avtor, ki sem ga podrobneje analizirala je bil Petrarka. Posluževal se je občutka nesmrtnosti in slave še za časa svojega življenja, kjer imamo v vpogled številne podatke o njegovem privatnem življenju. Že v starem Egiptu so z mumifikacijo izražali potrebo po nesmrtnosti, kar se je v srednjem veku in renesansi odražalo skozi portrete in avtoportrete in oblikovalo nastanek modernega človeka. Danes to opazamo na številnih socialnih omrežjih, kjer razstavljamo naša življenja dokumentirana z različnimi fotografijami in selfiji, ki bodo ostali neizbrisani še po naši smrti.

11. VIRI IN LITERATURA

- Arcangeli, Alessandro in drugi 1998. *Človek in čas*: Ljubljana, založba Mladinska knjiga.
- Barthes, Roland 1980. *La camera chiara*: Einaudi.
- Bazin, Andre` 1999. *Cos'è il cinema ?*: Garzanti.
- Borsellino Nino 2014. Rinascimento e Umanesimo v *Storia generale della letteratura Italiana*: Federico Motta, gruppo editoriale l' Espresso.
- Burckhardt Jakob 1956. *Renesančna kultura v Italiji*: Ljubljana, DZS
- Burke Peter 2004. *Evropska renesansa: središča in obrobja*: Ljubljana, Založba /*cf.
- Cellini Benvenuto 1839. *Vita*: a Venezia
- Codeluppi Vanni 2015. *Mi metto in vetrina*: Mimesis
- Coriere della sera: <http://27esimaora.corriere.it/articolo/lamore-ai-tempi-di-internet/>
- De Sanctis 2015. *Storia della letteratura italiana*: BUR
- Debord Guy 1999. *Družba spektakla*: Ljubljana, ŠOU, študentska založba
- Garin , Eugenio 1993. *Spisi o humanizmu in renesansi*: Ljubljana, studia humanitas
- Hauser, Arnold 1961. *Socialna zgodovina umetnosti in literature*: Ljubljana, Cankarjeva založba
- Luperini Romano in drugi 2006. *Manuale di letteratura*: Firenze, G.B. Palumbo & C. Editore S.P.A
- Petrarca Francesco 1955. *Le rime, con le note di Giacomo Leopardi*: Cremonese
- Petrarca Francesco 1998. *Francesco Petrarca*: Ljubljana, Mladinska knjiga
- Računalniške novice, <http://www.racunalniske-novice.com/novice/splet/socialna-omrezja/facebook/uporabniki-facebook-a-z-veliko-prijatelji-so-verjetno-narcisoidni.html?RSS0ef816e473e55e3a3932507fa57dff87> 9.5.2016
- Škamperle Igor 1999. *Magična renesansa*: Ljubljana, ŠOU, študentska založba

- Ule Nastran Mirjana 2000. *Sodobne identitete v vrtincu diskurzov*: Ljubljana, Znanstveno in publicistično središče
- Ungaretti Giuseppe 1984. *Invenzione della poesia moderna: lezioni brasiliane di letteratura 1937 – 1942*: Napoli, edizione scientifiche italiane
-

IZJAVA O AVTORSTVU
diplomskega dela

Spodaj podpisana Aneta Curavić

z vpisno številko 18111352

sem avtorica diplomskega dela z naslovom:

Francesco Petrarca v 21. st. – humanizem v času Facebooka

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- sem diplomsko delo izdelala samostojno pod mentorstvom
doc.dr. Igor Škamperle
- soglašam z javno objavo elektronske oblike diplomskega dela na spletnih straneh FF

V Ljubljani, dne 23.8.2016

Podpis avtorice: